

## РОЗДІЛ III

### Хроніка

УДК 538.9

**Н. М. Дмитрієва** – кореспондент редакції газети «Генерація» Луцького національного технічного університету;

**Л. В. Ящинський** – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики і електротехніки Луцького національного технічного університету;

**Д. А. Захарчук** – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики і електротехніки Луцького національного технічного університету;

**М. П. Пастернак** – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики і електротехніки Луцького національного технічного університету;

**Ю. В. Коваль** – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики і електротехніки Луцького національного технічного університету

#### **Вчений, Учитель, Людина: до 65-ї річниці від дня народження професора А. В. Федосова**

*Роботу виконано на кафедрі фізики  
і електротехніки ЛНТУ*

Висвітлено основні віхи життєвого шляху відомого вченого – фізика професора А. В. Федосова.

**Ключові слова:** фізика, напівпровідники, п'єзоопір, кінетичні ефекти.

**Дмитриева Н. М., Яшинский Л. В., Захарчук Д. А., Пастернак М. П., Коваль Ю. В. Ученый, Учитель, Человек: к 65-той годовщине со дня рождения профессора А. В. Федосова.** В работе представлены основные вехи жизненного пути известного ученого-физика профессора А. В. Федосова.

**Ключевые слова:** физика, полупроводники, пьезосопротивление, кинетические эффекты.

**Dmytriyeva N. M., Yashchynskiy L. V., Zacharchuk D. A., Pasternak M. P., Koval Yu. V. To the Memory of the Scientist, Teacher, Human: Dedicated to 65-th Anniversary of Professor Anatolyj Fedosov.** The paper presents the career and scientific achievements of well-known physicist Professor Anatolyj Fedosov.

**Key words:** physics, semiconductors, piezoresistance, kinetic effects.

Народна мудрість каже: «Велика цінність того, хто знає ціну своєї дороги». «Ціна» дороги – це, зокрема, цінність зустрічей із людьми, які дають змогу тобі зрозуміти щось важливе, що до того ти розумів недостатньо чи не розумів взагалі.

Завдяки зустрічі з неординарною особистістю, проректором з науково-педагогічної роботи Луцького національного технічного університету, доктором фізико-математичних наук, професором Анатолієм Васильовичем Федосовим ми, його учні, засвоїли багато життєвих уроків. Тепер, коли ця людина перейшла в кращий світ, оцінюєш усе інакше, відбувається спонтанна переоцінка життєвих пріоритетів.

Усе йому ніби давалося легко і просто. Із задоволенням вчився у школі, захоплено в Луцькому педінституті. Обличчя Анатолія Васильовича завжди веселе, життєрадісне – обличчя людини, яка не допускає навіть думки про поразку. Крім того, що глибоко вивчав фізику, постійно займався спортом: із задоволенням грав у футбол, шахи, був чемпіоном області з важкої атлетики.

Присвячуючи своє життя фізиці, під життям мав на увазі не роки, а зміст, щоденну роботу в наукових лабораторіях, бібліотеках, участь у семінарах та конференціях, віддаючи дні, а нерідко і ночі, науці.

---

© Дмитрієва Н. М., Ящинський Л. В., Захарчук Д. А., Пастернак М. П., Коваль Ю. В., 2011



Ще у школі Анатолій Васильович захопився точними науками. Відкрив для себе, що саме вони дають необхідне для життя відчуття істини, допомагають усвідомити – свою чи чужу гіпотезу можна експериментально перевірити й математично довести. Допитливий юнак відчув, що навколишній світ пізнаваний, а розум людини може відкривати взаємозв'язки між речами, знаходити закономірності. Ось так прийшло рішення стати фізиком.

Народився Анатолій Васильович 15 січня 1947 р. у селі Малі Рекані Млинівського району Рівненської області. Мама – Юлія Василівна Федосова – працювала в колгоспі, батько – Василь Петрович Федосов – на заводі.

Закінчивши Луцьку середню школу № 16, у 1964 р. вступив до Луцького державного педагогічного інституту на фізико-математичний факультет. Анатолій Федосов потрапив у групу «чистих» фізиків. Саме тоді усвідомив головне – не можна окреслити лінією, якоюсь межею діапазон сил і можливостей людини. Також те, що знання можна накопичувати з різних галузей, але при цьому потрібно мати міцний, глибокий інтерес

до якогось фундаментального напрямку. Хотілося Анатолію Васильовичу знайти власне «Я» чи, принаймні, дійти до розуміння словосполучення «хороший фізик». Відповідь знайшов у роботах Резерфорда в області будови атома. Дуже зацікавила його ця особистість. Почав вивчати літературу, яка б дала можливість зрозуміти феномен цього вченого. З того часу Резерфорд став якоюсь мірою вчителем для А. В. Федосова.

У педінституті здібного студента помітили, а з грудня 1969 р. Анатолій Федосов почав працювати інженером у науково-дослідній лабораторії фізики твердого тіла Луцького державного педагогічного інституту.

У 1973 р. А. В. Федосов вступив до аспірантури Інституту напівпровідників АН УРСР, яку успішно закінчив у листопаді 1976 р. Тема його дисертації: «Дослідження п'єзоопору в германії та кремнії при направленій пружній деформації». У березні 1977 р. Анатолій Васильович успішно захистив кандидатську дисертацію. Цей період пам'ятний ще і початком роботи у Луцькому філіалі Львівського політехнічного інституту.

Поступово Анатолій Федосов піднімався від асистента до завідувача кафедри фізики.

30 жовтня 1992 р. – день захисту докторської дисертації, він був найщасливішим у житті Анатолія Васильовича. Дисертація «Кінетичні ефекти в багатодинних напівпровідниках при одновісній пружній деформації» – зразок справжнього класичного дослідження. Науковий консультант професор П. І. Баранський мав рацію, кажучи: «У Федосова чудово виходить все, за що він береться». Анатолій Васильович зумів виділити вузлові питання, якими потрібно було б зайнятися, зібрав обладнання і включився у серйозний експеримент. Відчувалося, що починається щось нове і важливе. Ще французькому математику Адамару приписують влучний жартівливий вислів: геніальні математики пропонують ті чи інші теореми, а талановиті – доводять їх правильність. А. В. Федосов з цієї точки зору – талановитий фізик. До речі, Анатолій Федосов – перший доктор фізико-математичних наук на Волині за часів незалежності України.

Анатолій Васильович постійно працював сам і допомагав іншим. Був співорганізатором спеціалізованої Вченої ради із захисту кандидатських дисертацій з фізики напівпровідників і діелектриків на Волині. Організував аспірантуру з тієї ж спеціальності у Луцькому індустріальному інституті. Підготував п'ять кандидатів фізико-математичних наук, які зараз працюють на кафедрі фізики і електротехніки Луцького національного технічного університету. Для всіх своїх учнів і колег науковець завжди був товаришем і порадиником.

Анатолій Васильович до останніх днів життя зумів зберегти відчуття молодості, гартував свій організм. А ще добре знав історію України, любив співати українських народних, козацьких пісень. Про таких людей кажуть: «душа товариства».

Напевно, саме запал молодості притягував до Анатолія Васильовича і студентів. Та й самому йому подобалося читати лекції. Він любив спілкуватися зі студентами, бачити зацікавленість наукою в їхніх очах. Лектор не переказував підручник, а розмірковував та спонукав разом з ним думати й аналізувати те, що вивчає фізика. Його лекції настільки дохідливі, що слухачі могли уявити їх зримо...

У розквіті духовних та інтелектуальних сил пішов від нас учений, учитель, патріот України й неординарна особистість. Анатолій Васильович залишив своїм колегам і учням величезний спадок: наукову школу фізики напівпровідників і діелектриків на Волині, понад півтори сотні наукових публікацій у вітчизняних та зарубіжних виданнях, десятки професійних науковців і викладачів вищої школи, тисячі вдячних випускників Луцького національного технічного університету.

Статтю подано до редколегії  
20.10.2011 р.